

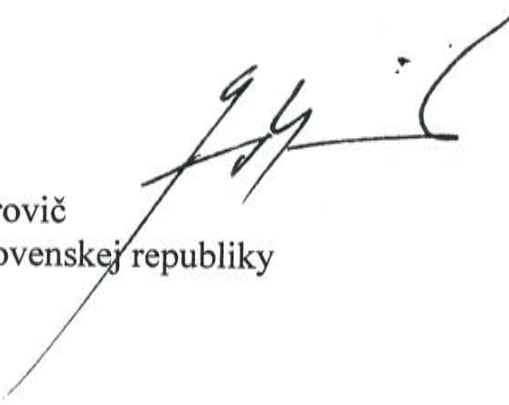
Prezident Slovenskej republiky

Číslo: 2580-2011-BA

ROZHODNUTIE
prezidenta Slovenskej republiky

o vrátení zákona z 21. októbra 2011, ktorým sa mení a dopĺňa zákon
č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení
niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa dopĺňa zákon
č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene
a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Predkladá:
Ivan Gašparovič
prezident Slovenskej republiky



Bratislava 8. novembra 2011

I

Podľa čl. 102 ods. 1 písm. o) Ústavy Slovenskej republiky vraciam Národnej rade Slovenskej republiky zákon z 20. októbra 2011, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa dopĺňa zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „schválený zákon“).

Navrhujem, aby Národná rada Slovenskej republiky pri opätovnom prerokúvaní zákon schválila so zmenami, ktoré sú uvedené v časti III.

II

1. Podľa čl. I dvadsiateho druhého bodu § 21 ods. 2 vloženej novej druhej vety schváleného zákona zamestnávateľ nie je povinný zabezpečiť pracovnú zdravotnú službu pre zamestnancov, ktorí vykonávajú práce zaradené do prvej alebo druhej kategórie.

V čl. I dvadsiatom druhom bode poznámke pod čiarou k odkazu 27 schváleného zákona sa odkazuje na § 31 zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Podľa § 31 ods. 2 platného a účinného zákona č. 355/2007 Z. z. do prvej kategórie sa zaraďujú práce, pri ktorých nie je riziko poškodenia zdravia zamestnanca vplyvom práce a pracovného prostredia.

V § 31 ods. 3 platného a účinného zákona č. 355/2007 Z. z. sa ustanovuje, že do druhej kategórie sa zaraďujú práce, pri ktorých vzhľadom na riziko nie je predpoklad poškodenia zdravia, najmä

- a) práce, pri ktorých faktory práce a pracovného prostredia neprekračujú limity ustanovené osobitnými predpismi,
- b) práce, pri ktorých je rizikový faktor práce ionizujúce žiarenie, ak stavebné, technické a organizačné opatrenia zaručujú, že ožiarenie zamestnancov ani pri dlhodobej expozícii neprekročí limity ožiarenia pracovníkov ustanovené osobitným predpisom.

Systém pracovnej zdravotnej služby bol do platného a účinného zákona č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov zavedený na základe Dohovoru Medzinárodnej organizácie práce č. 161 o závodných zdravotných službách (vyhláška ministra zahraničných vecí č. 145/1988 Zb.), ktorým je Slovenská republika viazaná.

Podľa čl. 3 ods. 1 prvej vety uvedeného dohovoru každý členský štát sa zaväzuje postupne zavádzať zdravotné služby pre všetkých pracovníkov, vrátane pracovníkov vo verejnom sektore a družstevníkov vo výrobných družstvách, vo všetkých odvetviach hospodárskej činnosti a vo všetkých podnikoch.

Povinnosti zamestnávateľa v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci vychádzajú predovšetkým z právne záväzných aktov Európskej únie, ktoré boli prevzaté do právneho poriadku Slovenskej republiky. Takýmto právne záväzným aktom Európskej únie je, ako to vyplýva z § 40 platného a účinného zákona č. 124/2006 Z. z., aj smernica Rady 89/391/EHS z 12. júna 1989 o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a zdravia pracovníkov pri práci (Ú. v. ES L 183, 29. 6. 1989).

Z princípov uvedených v preambule tejto smernice, keďže táto smernica neumožňuje žiadne zníženie úrovne ochrany, ktorú už jednotlivé členské štáty dosiahli, vyplýva, že členský štát sa na základe Zmluvy o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva zaväzuje podporovať zlepšovanie podmienok v tejto oblasti a zosúladiť podmienky pri zachovaní už dosiahnutých zlepšení. Ďalej z týchto princípov vyplýva, že vzhľadom na ešte stále príliš vysoký výskyt pracovných úrazov a chorôb z povolania členské štáty musia bezodkladne zaviesť alebo zlepšiť preventívne opatrenia na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov a zaistiť vyšší stupeň ochrany; zlepšenie bezpečnosti a hygieny a ochrana zdravia pracovníkov pri práci je cieľ, ktorý by nemal podliehať čisto hospodárskym úvahám.

Podľa čl. 2 ods. 1 sa táto smernica vzťahuje na všetky odvetvia činnosti, verejné a súkromné (priemysel, poľnohospodárstvo, obchod, administratívu, služby, vzdelávanie, kultúru, voľný čas atď.).

V nadväznosti na tieto skutočnosti, podľa môjho názoru, právna úprava uvedená v čl. I dvadsiatom druhom bode schváleného zákona nie je v súlade s touto smernicou, lebo zrušením povinnosti zamestnávateľa zabezpečiť pracovnú zdravotnú službu pre zamestnancov, ktorí vykonávajú práce zaradené do prvej alebo druhej pracovnej kategórie sa znižuje úroveň ochrany zdravia a bezpečnosti zamestnancov a zhoršujú sa podmienky v tejto oblasti. Z uvedeného dôvodu navrhujem v čl. I dvadsiaty druhý bod schváleného zákona vypustiť. Na informáciu uvádzam, že ani vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa dopĺňa zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (tlač 475) takúto úpravu neobsahoval.

Čl. I dvadsiaty druhý bod schváleného zákona závažným spôsobom zasiahne aj do činnosti pracovnej zdravotnej služby. Pracovná zdravotná služba podľa § 26 ods. 1 zákona č. 124/2006 Z. z. poskytuje zamestnávateľovi odborné poradenské služby v oblasti ochrany zdravia pri práci výkonom zdravotného dohľadu. Pracovná zdravotná služba svojou činnosťou sa významnou mierou

podieľa na systéme primárnej prevencie poškodenia zdravia zamestnancov exponovaných zdraviu škodlivým faktorom práce a pracovného prostredia.

Systém pracovných zdravotných služieb zahŕňa proces identifikácie zdravotných rizík v pracovnom prostredí, posudzovanie vplyvu týchto rizík na zdravie zamestnancov v konkrétnych pracovných podmienkach, kategorizáciu pracovných činností, navrhovanie účinných opatrení na ochranu zdravia zamestnancov exponovaných rizikovými faktormi z práce a pracovného prostredia, hodnotenie zdravotnej spôsobilosti na prácu a poskytovanie odborného poradenstva zamestnávateľom a zamestnancom. Ide o navzájom súvisiace činnosti a iba ich komplexný výkon odborne spôsobilými osobami, podľa môjho názoru, môže zabezpečiť účinný systém ochrany zdravia všetkých zamestnancov.

Kategorizácia prác (pracovných činností) je jedným z nástrojov na identifikáciu zdravotných rizík, od ktorej závisí diferencovaná zdravotná starostlivosť. Z § 31 platného a účinného zákona č. 355/2007 Z. z. vyplýva zaradovanie prác do štyroch kategórií, pričom pri prvej kategórii nie je riziko poškodenia zdravia vplyvom práce a pracovného prostredia. Pri druhej kategórii sú zamestnanci už exponovaní faktorom práce a pracovného prostredia významne vyššou mierou, ale platné limity ustanovené osobitným predpisom sú dodržiavané; nemožno však vylúčiť u niektorých zamestnancov poškodenie ich zdravia z práce. Posudzovanie rizika pre potreby kategorizácie prác je náročná činnosť vyžadujúca erudovaných odborných pracovníkov z odboru pracovného lekárstva a verejného zdravotníctva. Prax ukazuje, že pri veľkom množstve prác pôvodne zaradených do druhej kategórie sa v posledných rokoch zisťuje zvýšený výskyt poškodení zdravia z práce. Až následným prešetrením sa zisťuje, že v dôsledku podhodnotenia rizika došlo k nesprávnemu zaradeniu prác do príslušnej kategórie.

Schválený zákon, podľa môjho názoru, ďalej môže spôsobiť, že posudzovanie zdravotných rizík najmä v „najproblematickejšej“ druhej kategórii nebude funkčné. Keďže zamestnávateľ nebude vykonávať posudzovanie zdravotných rizík prostredníctvom pracovnej zdravotnej služby, možno očakávať, že zdravotné riziká v pracovnom prostredí nebudú identifikované a nebudú vykonávané ani opatrenia na ochranu zdravia zamestnancov, čo môže mať za následok nárast poškodení zdravia z práce. Bez odborného zisťovania a hodnotenia rizikových faktorov pracovnou zdravotnou službou tam, kde ešte neboli vyhlásené vyššie kategórie rizikových prác (prvej alebo druhej kategórie), nebude možné ich navrhovať regionálnym úradom verejného zdravotníctva na zmenu kategorizácie. Podľa dostupných informácií práve pri zamestnancoch, ktorí vykonávajú prácu zaradenú do druhej kategórie, sa vo významnom počte vyskytujú choroby z povolania. V roku 2009 bola priznaná choroba z povolania 470 zamestnancom a podľa informácie hlavného odborníka Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky pre odbor klinické pracovné lekárstvo a klinická toxikológia bola až pri 66 % z týchto chorôb z povolania priznaná

choroba z povolania zamestnancom, ktorí vykonávali prácu zaradenú do druhej kategórie. Zamestnanci, ktorí vykonávajú rizikové práce zaradené do tretej a štvrtej kategórie tvoria len cca 5 % zamestnancov Slovenskej republiky.

Podľa môjho názoru, ekonomické náklady zamestnávateľov súvisiace s činnosťou pracovnej zdravotnej služby sú zanedbateľné a neporovnateľné oproti škodám, ktoré môžu vzniknúť na zdraví zamestnancov v súvislosti s prácou. Finančné náklady spojené so zhoršením zdravotného stavu zamestnancov v súvislosti s prácou alebo s chorobou z povolania odčerpávajú zdroje aj z verejných financií. Zamestnanci s poškodeným zdravím z práce sa horšie uplatňujú na trhu práce, zvyšuje sa ich nezamestnanosť, čo vedie k zvyšovaniu nákladov na podporu v nezamestnanosti a k ďalším stratám verejných financií.

Najviac chorôb z povolania vzniká v kategóriách zamestnancov, ktoré boli schváleným zákonom v čl. I dvadsiatom druhom bode vylúčené z odborného dohľadu v rámci pracovnej zdravotnej služby.

2. Podľa čl. I tridsiateho štvrtého bodu schváleného zákona sa v § 26 vypúšťajú odseky 3 až 5. Poznámky pod čiarou k odkazom 28a a 28b sa vypúšťajú.

Podľa § 26 ods. 3 platného a účinného zákona č. 124/2006 Z. z. v znení neskorších predpisov úlohy pracovnej zdravotnej služby podľa odseku 1 písm. a) až d), písm. e) prvého bodu a písm. g) môže samostatne vykonávať aj lekár so špecializáciou v špecializačnom odbore pracovné lekárstvo, preventívne pracovné lekárstvo a toxikológia, služby zdravia pri práci a verejné zdravotníctvo alebo verejný zdravotník so špecializáciou v špecializačnom odbore zdravie pri práci u zamestnávateľa, s ktorým má uzatvorený pracovnoprávny vzťah alebo obdobný pracovný vzťah, ak tento zamestnávateľ

- a) zamestnáva zamestnancov, ktorí vykonávajú práce zaradené do prvej kategórie, alebo
- b) zamestnáva menej ako 19 zamestnancov, ktorí vykonávajú práce zaradené do prvej a druhej kategórie alebo ktorí vykonávajú práce zaradené do druhej kategórie.

V § 26 ods. 4 zákona č. 124/2006 Z. z. v znení neskorších predpisov sa ustanovuje, že lekár alebo verejný zdravotník podľa odseku 3 vykonávajú úlohy pracovnej zdravotnej služby na základe písomného ohlásenia úradu verejného zdravotníctva; v ohlásení uvedú meno, priezvisko, titul, bydlisko, dátum začatia vykonávania úloh pracovnej zdravotnej služby a predložia doklady o vzdelaní.

Podľa § 26 ods. 5 zákona č. 124/2006 Z. z. v znení neskorších predpisov úlohy pracovnej zdravotnej služby podľa odseku 1 u poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, ktorého zamestnanci vykonávajú práce zaradené do prvej alebo druhej kategórie, môže plniť aj ním určený jeden alebo viacerí odborní zdravotnícki pracovníci, s ktorými má uzatvorený pracovný pomer alebo obdobný pracovný vzťah; poskytovateľ zdravotnej starostlivosti, ktorý je fyzickou osobou, môže úlohy pracovnej zdravotnej služby plniť osobne.

Z dôvodu vylúčenia pochybností, kto môže vykonávať úlohy pracovnej zdravotnej služby u zamestnávateľa, ktorého zamestnanci vykonávajú práce zaradené do prvej alebo druhej kategórie, navrhujem ponechať doterajšiu zákonnú úpravu, ako vyplýva z citovaných ustanovení § 26 ods. 3 až 5 platného a účinného zákona č. 124/2006 Z. z. v znení neskorších predpisov.

Ani v tomto prípade vládny návrh zákona (tlač 475) vypustenie § 26 ods. 3 až 5 v čl. I neobsahoval.

III

V nadväznosti na pripomienky uvedené v časti II navrhujem, aby Národná rada Slovenskej republiky pri opätovnom prerokúvaní schválila zákon s týmito zmenami:

1. V čl. I sa vypúšťa dvadsiaty druhý bod.
Doterajší dvadsiaty tretí bod až štyridsiaty tretí bod sa označujú ako dvadsiaty druhý bod až štyridsiaty druhý bod.
2. V čl. I sa vypúšťa tridsiaty tretí bod (doterajší tridsiaty štvrtý bod).
Doterajší tridsiaty štvrtý bod (doterajší tridsiaty piaty bod) až štyridsiaty druhý bod (doterajší štyridsiaty tretí bod) sa označujú ako tridsiaty tretí bod až štyridsiaty prvý bod.

Bratislava 8. novembra 2011